

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2024. gada 16. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Kopējā politika patvēruma jomā – Direktīva 2011/95/ES – Nosacījumi bēgļa statusa saņemšanai – 2. panta d) punkts – Vajāšanas iemesli – “Piederība noteiktai sociālai grupai” – 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts – Vajāšanas darbības – 9. panta 1. un 2. punkts – Saikne starp vajāšanas iemesliem un vajāšanas darbībām vai starp vajāšanas iemesliem un aizsardzības pret šādām darbībām neesamību – 9. panta 3. punkts – Nevalstiski dalībnieki – 6. panta c) punkts – Alternatīvās aizsardzības piešķiršanas nosacījumi – 2. panta f) punkts – “Būtisks kaitējums” – 15. panta a) un b) punkts – Starptautiskās aizsardzības pieteikumu novērtēšana bēgļa statusa vai alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanai – 4. pants – Vardarbība pret sievietēm dzimuma dēļ – Vardarbība ģimenē – “Goda aizstāvēšanas nozieguma” draudi

Lietā C-621/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa, Bulgārija) iesniegusi ar 2021. gada 29. septembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2021. gada 6. oktobrī, tiesvedībā

WS

pret

Intervyuirasht organ na Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet,

piedaloties

Predstavitelstvo na Varhovnia komisar na Organizatsiyata na obedinenite natsii za bezhantsite v Bulgaria,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], palātu priekšsēdētāji K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], K. Likurģs [*C. Lycourgos*], J. Regans [*E. Regan*], F. Biltšens [*F. Biltgen*] un N. Pisarra [*N. Piçarra*] (referents), tiesneši M. Safjans [*M. Saffjan*], S. Rodins [*S. Rodin*], P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*], I. Ziemeļe, J. Pasers [*J. Passer*], D. Gracijs [*D. Gratsias*], M. L. Arasteja Saūna [*M. L. Arastey Sahún*] un M. Gavalecs [*M. Gavalec*],

ģenerālvokāts: Ž. Rišārs Delatūrs [*J. Richard de la Tour*],

* Tiesvedības valoda – bulgāru.

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- WS vārdā – *V. B. Ilareva, advokat,*
- *Predstavitelstvo na Varhovnia komisar na Organizatsiyata na obedinenite natsii za bezhantsite v Bulgaria* vārdā – *M. Demetriou, J. MacLeod, BL, un C. F. Kroes, advocaat,*
- Vācijas valdības vārdā – *J. Möller un R. Kanitz, pārstāvji,*
- Francijas valdības vārdā – *A.-L. Desjonquères un J. Illouz, pārstāvji,*
- Eiropas Komisijas vārdā – *A. Azéma un I. Zaloguin, pārstāvji,*

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2023. gada 20. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.) 17. apsvērumu, 6. panta c) punktu, 9. panta 2. punkta a) un f) apakšpunktu, 9. panta 3. punktu, 10. panta 1. punkta d) apakšpunktu, kā arī 15. panta a) un b) punktu.
- 2 Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegts saistībā ar strīdu starp WS un *Intervyuirasht organ na Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet* (Ministru Padomes Valsts bēgļu aģentūras Uzklusišanas birojs, turpmāk tekstā – “DAB”) par lēmumu atteikties sākt procedūru alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanai pēc vēlāka WS pieteikuma.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

Ženēvas konvencija

- 3 Saskaņā ar Ženēvā 1951. gada 28. jūlijā parakstītās Konvencijas par bēgļu statusu (*Recueil des traités des Nations unies*, 189. sēj., 150. lpp., Nr. 2545 (1954)), kas stājās spēkā 1954. gada 22. aprīlī un kas papildināta ar Protokolu par bēgļa statusu, kurš noslēgts Ņujorkā 1967. gada 31. janvārī un stājies spēkā 1967. gada 4. oktobrī (turpmāk tekstā – “Ženēvas konvencija”), 1. panta A punkta 2. apakšpunktu “šajā konvencijā termins “bēglis” ir attiecināms uz jebkuru

personu, kas sakarā ar labi pamatotām bailēm no vajāšanas pēc rases, reliģijas, tautības, piederības īpašai sociālai grupai pazīmēm vai politiskās pārliecības dēļ atrodas ārpus savas pilsonības valsts un nespēj vai sakarā ar šādām bailēm nevēlas izmantot šīs valsts aizsardzību”.

CEDAW

- 4 Saskaņā ar Konvencijas par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu (turpmāk tekstā – “CEDAW”), ko Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja pieņēmusi 1979. gada 18. decembrī, kas stājusies spēkā 1981. gada 3. septembrī (*Recueil des traités des Nations unies*, 1249. sēj, Nr. I-20378, 13. lpp.) un kam pievienojušās visas dalībvalstis, 1. pantu “[šajā konvencijā] jēdziens “sieviešu diskriminācija” nozīmē jebkādas atšķirības, izņēmumus vai ierobežojumus dzimuma dēļ, kuru sekas vai mērķis ir apgrūtināt vai pilnībā liegt sieviešu cilvēktiesību un pamatbrīvību atzīšanu vai apgrūtināt vai pilnībā liegt sievietēm minēto tiesību un brīvību īstenošanu vai izmantošanu politiskajā, ekonomiskajā, sociālajā, kultūras, pilsonisko tiesību vai jebkurā citā jomā neatkarīgi no viņu ģimenes stāvokļa, pamatojoties uz vīriešu un sieviešu līdztiesību”.

Stambulas konvencija

- 5 2011. gada 11. maijā Stambulā noslēgtās Eiropas Padomes Konvencijas par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu, ko Eiropas Savienība parakstījusi 2017. gada 13. jūnijā, kas tās vārdā apstiprināta ar Padomes 2023. gada 1. jūnija Lēmumu (ES) 2023/1076 (OV 2023, L 143 I, 4. lpp.) (turpmāk tekstā – “Stambulas konvencija”) un kas attiecībā uz Savienību stājusies spēkā 2023. gada 1. oktobrī, 2. pantā ir noteikts:

“1. Šī Konvencija attiecas uz jebkādu vardarbību pret sievietēm, tostarp vardarbību ģimenē, kas nesamērīgi skar sievietes.

2. Konvencijas dalībvalstis tiek mudinātas piemērot šo Konvenciju visiem upuriem, kas cietuši no vardarbības ģimenē. Konvencijas dalībvalstis, īstenojot šīs Konvencijas noteikumus, īpašu uzmanību pievērš sievietēm, kuras kļuvušas par upuriem vardarbībai, kas saistīta ar dzimumu.

[..]”

- 6 Šīs konvencijas 60. pants “Patvēruma pieteikumi ar dzimumu saistītas vardarbības dēļ” ir formulēts šādi:

“1. Konvencijas dalībvalstis pieņem normatīvos aktus un veic citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm tiek atzīta par vajāšanu [Ženēvas konvencijas] 1. panta A punkta 2. apakšpunkta izpratnē un par būtisku kaitējumu, kas ir pamats papildu aizsardzībai.

2. Konvencijas dalībvalstis nodrošina to, ka, interpretējot ikvienu Konvencijā minēto pamatu, tiek ievērots dzimumu līdztiesības princips un ka tad, ja tiek konstatēts, ka pastāv bažas par vajāšanu viena vai vairāku pamatu dēļ, pieteikuma iesniedzējam piešķir bēgļa statusu saskaņā ar attiecīgajiem spēkā esošajiem tiesību aktiem.

[..]”

Savienības tiesības

7 Direktīvas 2011/95 4., 10., 12., 17., 29., 30. un 34. apsvērumā ir noteikts:

“(4) Ženēvas konvencija un protokols veido pamatu bēgļu aizsardzības starptautiski tiesiskajam režīmam.

[..]

(10) [...] šajā posmā ir lietderīgi apstiprināt principus, kas ir pamatā [Padomes] Direktīvai 2004/83/EK [(2004. gada 29. aprīlis) par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2004, L 304, 12. lpp.)], kā arī censties panākt noteikumu tuvināšanas augstāku līmeni starptautiskās aizsardzības atzīšanas un tās satura jomā, pamatojoties uz augstākiem standartiem.

[..]

(12) Šīs direktīvas galvenais mērķis ir, no vienas puses, nodrošināt, ka dalībvalstis piemēro vienotus kritērijus, lai identificētu personas, kam patiesi nepieciešama starptautiskā aizsardzība, un, no otras puses, nodrošināt, lai minētajām personām visās dalībvalstīs būtu pieejams minimālais pabalstu līmenis.

[..]

(17) Attieksmē pret personām, uz kurām attiecas šī direktīva, dalībvalstīm ir saistības atbilstīgi to pieņemtiem starptautisko tiesību instrumentiem, tostarp jo īpaši tiem, kuros ir noteikts diskriminācijas aizliegums.

[..]

(29) Viens no nosacījumiem, lai personu kvalificētu kā bēgli Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta nozīmē, ir cēloņsakarība starp vajāšanas iemesliem, proti, rase, reliģija, tautība, politiskā pārliecība vai piederība noteiktai sociālai grupai, un vajāšanas darbībām vai aizsardzības pret šādām darbībām trūkum[u].

(30) Vienlīdz nepieciešams ieviest vienotu jēdzienu attiecībā uz vajāšanas pamatojumu “piederība noteiktai sociālai grupai”. Lai definētu noteiktu sociālo grupu, būtu pienācīgi jāņem vērā jautājumi, kas izriet no pieteikuma iesniedzēja dzimuma, tostarp dzimuma identitāte un seksuālā orientācija, kas var būt saistītas ar noteiktām tiesību tradīcijām un ieražām, kuru dēļ tiek kropļoti dzimumorgāni, notiek piespiedu sterilizācija vai aborts, ciktāl šie jautājumi ir saistīti ar pieteikuma iesniedzēja pamatotām bailēm no vajāšanas.

[..]

(34) Nepieciešams ieviest vienotus kritērijus, uz kuru pamata personas, kas iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ir atzīstamas par tiesīgām saņemt alternatīvo aizsardzību. Minētajiem kritērijiem būtu jāizriet no starptautiskām saistībām saskaņā ar cilvēktiesību instrumentiem un dalībvalstīs pastāvošās prakses.”

8 Saskaņā ar šīs direktīvas 2. panta a), d)–i) un n) punktu:

“Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

a) “starptautiskā aizsardzība” ir bēgļa un alternatīvās aizsardzības statuss, kā noteikts e) un g) apakšpunktā;

[..]

d) “bēglis” ir trešās valsts valstspiederīgais, kas, pamatoti baidoties no vajāšanas rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ, atrodas ārpus valsts, kuras valstspiederīgais viņš ir, un kas nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību [..];

e) “bēgļa statuss” nozīmē, ka dalībvalsts atzīst trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku par bēgli;

f) “persona, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību” ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, ko nevar kvalificēt kā bēgli, bet attiecībā uz kuru ir sniegts pietiekams pamatojums, lai uzskatītu, ka attiecīgā persona, ja tā atgrieztos savā izcelsmes valstī, vai ja bezvalstnieks atgrieztos savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valstī, tam draudētu reāls risks ciest būtisku kaitējumu, kā noteikts 15. pantā, un uz kuru neattiecas 17. panta 1. un 2. punkts, un kas nevar vai šāda riska dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību;

g) “alternatīvās aizsardzības statuss” nozīmē, ka dalībvalsts atzīst trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku kā personu, kas ir tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību;

h) “starptautiskās aizsardzības pieteikums” ir pieprasījums, ko dalībvalstij iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas cenšas saņemt bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusu un kas nepārprotami nepieprasa cita veida aizsardzību, kura ir ārpus šīs direktīvas darbības jomas un par kuru var iesniegt atsevišķu pieteikumu;

i) “ieteikuma iesniedzējs” ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, par kuru vēl nav pieņemts galīgais lēmums;

[..]

n) “izcelsmes valsts” ir valstspiederības valsts vai valstis vai bezvalstniekiem – agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts vai valstis.”

9 Minētās direktīvas II nodaļā “Starptautiskās aizsardzības pieteikumu novērtēšana” ietvertā 4. panta “Faktu un apstākļu novērtēšana” 3. un 4. punktā ir noteikts:

“3. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma novērtējums jāveic individuāli par katru pieteikuma iesniedzēju un, to darot, jāņem vērā:

a) visi būtiskie fakti, kas attiecas uz izcelsmes valsti laikā, kad tiek pieņemts lēmums par pieteikumu; tostarp izcelsmes valsts normatīvie akti un veids, kādā tie tiek piemēroti;

- b) attiecīgie paziņojumi un dokumentācija, ko iesniedzis pieteikuma iesniedzējs, tostarp informācija par to, vai pieteikuma iesniedzējs bijis vai var tikt pakļauts vajāšanai vai būtiskam kaitējumam;
- c) pieteikuma iesniedzēja individuālais stāvoklis un personīgie apstākļi, tostarp tādi faktori kā izcelsme, dzimums un vecums, lai, pamatojoties uz pieteikuma iesniedzēja personīgajiem apstākļiem, novērtētu, vai darbības, ar kādām pieteikuma iesniedzējam bija jāsaskaras vai ar kādām tam var nākties saskarties, būtu uzskatāmas par vajāšanu vai būtisku kaitējumu;

[..]

4. Fakts, ka pieteikuma iesniedzējs jau bijis pakļauts vajāšanai vai būtiskam kaitējumam vai tiešiem šādas vajāšanas vai šāda kaitējuma draudiem, ir nopietna norāde uz pieteikuma iesniedzēja pamatotajām bailēm no vajāšanas vai uz reālu risku ciest būtisku kaitējumu, ja vien nav dibinātu iemeslu uzskatīt, ka šāda vajāšana vai būtisks kaitējums netiks atkārtoti.”

- 10 Šīs pašas direktīvas 6. pantā “Vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieki” ir paredzēts:

“Vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieki ir:

- a) valsts;
- b) partijas vai organizācijas, kas kontrolē valsti vai būtisku valsts teritorijas daļu;
- c) nevalstiski dalībnieki, ja var apliecināt, ka a) un b) apakšpunktā minētie dalībnieki, tostarp starptautiskās organizācijas, nav spējīgi vai nevēlas nodrošināt aizsardzību pret vajāšanu vai būtisku kaitējumu, kā noteikts 7. pantā.”

- 11 Direktīvas 2011/95 7. pants “Aizsardzības dalībnieki” ir formulēts šādi:

“1. Aizsardzību pret vajāšanu vai būtisku kaitējumu var nodrošināt vienīgi:

- a) valsts; vai
- b) partijas vai organizācijas, tostarp starptautiskas organizācijas, kas kontrolē valsti vai būtisku valsts teritorijas daļu,

ja tās vēlas un spēj nodrošināt aizsardzību saskaņā ar 2. punktu.

2. Aizsardzībai pret vajāšanu vai būtisku kaitējumu jābūt efektīvai un neierobežotai laikā. Šādu aizsardzību parasti nodrošina, 1. punkta a) un b) apakšpunktā minētajiem dalībniekiem veicot pamatotus pasākumus, lai novērstu vajāšanu vai būtiska kaitējuma nodarīšanu, *inter alia* uzturot efektīvu tiesību sistēmu, lai atklātu, apsūdzētu un sodītu par darbībām, kas veido vajāšanu vai būtisku kaitējumu, kā arī nodrošinot pieteikuma iesniedzējam pieeju šādai aizsardzībai.

[..]”

12 Šīs direktīvas 9. pantā “Vajāšanas darbības” ir noteikts:

“1. Lai darbība tiktu uzskatīta par vajāšanas darbību Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta nozīmē, tai jābūt:

- a) pietiekami smagai tās rakstura vai biežuma dēļ, lai tā veidotu cilvēka pamattiesību smagu pārkāpumu, jo īpaši tādu tiesību, no kuru aizsardzības nevar atkāpties saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas[, kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī (turpmāk tekstā – “ECPAK”),] 15. panta 2. punktu; vai
- b) vairāku pasākumu, tostarp cilvēktiesību pārkāpumu, akumulācijai, kas ir pietiekami smagi, lai ietekmētu indivīdu līdzīgā veidā, kā minēts a) apakšpunktā.

2. Vajāšanas darbības, kas minētas 1. punktā, *inter alia* var notikt kā:

- a) fiziskas vai garīgas vardarbības darbības, tostarp seksuāla vardarbība;

[..]

- f) darbības, kas īpaši vērstas pret kādu dzimumu [..].

3. Saskaņā ar 2. panta d) apakšpunktu ir jābūt saiknei starp 10. pantā minētajiem iemesliem un šā panta 1. punktā minētajām vajāšanas darbībām vai aizsardzības pret šādām darbībām trūkum[u].”

13 Atbilstoši minētās direktīvas 10. pantam “Vajāšanas iemesli”:

“1. Novērtējot vajāšanas iemeslus, dalībvalstis ņem vērā šo:

[..]

d) uzskata, ka grupa veido īpašu sociālu grupu jo īpaši, ja:

- šās grupas dalībniekiem piemīt kopīgas iedzimtas pazīmes vai kopēja pagātne, ko nevar mainīt, vai tiem piemīt kopējas pazīmes vai pārliecība, kas ir tik svarīga identitātei vai apziņai, ka personu nevajadzētu piespiest no tās atteikties, un
- minētajai grupai attiecīgajā valstī ir īpatna identitāte, jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu.

Atkarībā no apstākļiem izcelsmes valstī jēdziens īpaša sociāla grupa var ietvert grupu, kuras pamatā ir seksuālās orientācijas kopīgas pazīmes. Nevar uzskatīt par seksuālai orientācijai piederīgām tādas darbības, kas saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem tiek uzskatītas par noziedzīgām. Ar dzimumu saistītus aspektus, tostarp dzimuma identitāti, pienācīgi ņem vērā, lai noteiktu piederību īpašai sociālai grupai vai identificētu šādas grupas pazīmes;

[..]

2. Novērtējot, vai pieteikuma iesniedzējam ir pamatotas bailes no vajāšanas, nav būtiski, vai pieteikuma iesniedzējam faktiski piemīt [..] sociālās [..] pazīmes, kas izraisa vajāšanu, ja vajāšanas dalībnieks attiecinā uz pieteikuma iesniedzēju šādas pazīmes.”

- 14 Šīs pašas direktīvas 13. pantā “Bēgļa statusa piešķiršana” ir paredzēts:
“Dalībvalstis piešķir bēgļa statusu trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kas tiek kvalificēts kā bēglis saskaņā ar II un III nodaļu.”
- 15 Direktīvas 2011/95 15. pantā “Būtisks kaitējums” ir noteikts:
“Būtisku kaitējumu veido:
a) nāves sods vai tā izpilde; vai
b) pieteikuma iesniedzēja spīdzināšana vai necilvēcīga pazemojoša izturēšanās pret viņu, vai necilvēcīga vai pazemojoša sodīšana izcelsmes valstī; [..]
[..].”
- 16 Šīs direktīvas 18. pants “Alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršana” ir formulēts šādi:
“Dalībvalstis piešķir alternatīvās aizsardzības statusu trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kas ir tiesīgs saņemt alternatīvo aizsardzību saskaņā ar II un V nodaļu.”

Bulgārijas tiesības

- 17 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka ar *Zakon za ubezhishteto i bezhantsite* (Likums par patvērumu un bēgļiem, turpmāk tekstā – “ZUB”) 8. panta 1., 3.–5. un 7. punktu Bulgārijas tiesību sistēmā ir transponēts Direktīvas 2011/95 2. panta d) punkts, kā arī 6., 7. un 9. pants un ka ar šī likuma 9. panta 1. punktu ir transponēts šīs direktīvas 15. pants.
- 18 ZUB papildnoteikumu, redakcijā, kas ir spēkā kopš 2015. gada 16. oktobra (2015. gada DV Nr. 80), 1. punkta 5. apakšpunktā ir precizēts, ka “jēdzieni “rase, reliģija, pilsonība, noteikta sociālā grupa un politiskie uzskati vai pārliecība” ir jāsaprot [Ženēvas konvencijas] un Direktīvas [2011/95] 10. panta 1. punkta izpratnē”.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 19 WS ir kurdu izcelsmes Turcijas valstspiederīgā, sunnītu musulmane un ir šķīrusies. 2018. gada jūnijā viņa likumīgi ieceļoja Bulgārijā. Pēc tam viņa pievienojās kādam savas ģimenes loceklim Berlīnē (Vācija), kur iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Ar DAB 2019. gada 28. janvāra lēmumu, kas pieņemts pēc Vācijas iestāžu lūguma, Bulgārijas iestādes uzņēmās izskatīt WS starptautiskās aizsardzības pieteikumu.
- 20 Trijās uzklaušanās, ko DAB rīkoja 2019. gada oktobrī, WS paziņoja, ka 16 gadu vecumā ir noslēgusi piespiedu laulību un viņai ir trīs meitas. Laulības laikā laulātais esot to sitis un viņas bioloģiskā ģimene, kam šī situācija bija zināma, neesot tai palīdzējusi. 2016. gada septembrī WS esot aizbēgusi no laulāto kopīgās dzīvesvietas, 2017. gadā esot noslēgusi reliģisku laulību un 2018. gada maijā šajā laulībā viņai esot piedzimis dēls. Pēc izceļošanas no Turcijas viņa 2018. gada septembrī esot oficiāli šķīrusi laulību ar pirmo laulāto, neraugoties uz tā iebildumiem. Šo iemeslu dēļ WS paziņoja, ka baidās, ka viņas ģimene to nogalinās, ja viņa atgriezīsies Turcijā.

- 21 WS iesniedza DAB galīgu Turcijas civillietu tiesas nolēmumu, ar ko viņas laulība pasludināta par šķirtu, kā arī sūdzību, kuru viņa pret laulāto, savu bioloģisko ģimeni un laulātā ģimeni 2017. gada janvārī iesniegusi Torbali ģenerālprokuratūrā (Turcija), kuras 2017. gada 9. janvāra protokolā ir norādīts uz draudu ziņām pa telefonu, ko tai esot nosūtījis viņas laulātais. WS ir iesniegusi arī Turcijas tiesas 2017. gada 30. jūnija nolēmumu, ar ko viņa izmitināta no vardarbības cietušu sieviešu centrā, kur tā neesot jutusies drošībā.
- 22 Ar 2020. gada 21. maija lēmumu DAB priekšsēdētājs noraidīja WS iesniegto starptautiskās aizsardzības pieteikumu, uzskatīdams, pirmkārt, ka iemesli, ko viņa minējusi, lai izceļotu no Turcijas, it īpaši vardarbība ģimenē vai nāves draudi no viņas laulātā un no viņas bioloģiskās ģimenes puses, nav pietiekami, lai piešķirtu šo statusu, jo tos nevar sasaistīt ar kādu no vajāšanas iemesliem, kas paredzēti ZUB 8. panta 1. punktā. Turklāt WS neesot ziņojusi, ka būtu cietusi no vajāšanas darbībām dzimuma dēļ.
- 23 Otrkārt, DAB priekšsēdētājs atteicās WS piešķirt alternatīvās aizsardzības statusu. Viņš uzskatīja, ka viņa neatbilst šajā ziņā izvirzītajiem nosacījumiem, jo “nedz oficiālās iestādes, nedz noteiktas grupas nav veikušas pret WS vērstas darbības, ko valsts nespēj kontrolēt”, un viņa “esot cietusi no kriminālas agresijas, par kuru viņa pat nebija informējusi policiju un par kuru viņa nav iesniegusi sūdzību, un [...] esot likumīgi izceļojusi no Turcijas”.
- 24 Ar 2020. gada 15. oktobra spriedumu, ko 2021. gada 9. martā apstiprinājusi *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa, Bulgārija) un kas kļuvis galīgs, *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa, Bulgārija) noraidīja WS celto prasību pret šī sprieduma 22. punktā minēto lēmumu.
- 25 2021. gada 13. aprīlī, pamatojoties uz jauniem pierādījumiem, WS iesniedza vēlāku starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atsaukdams uz pamatotām bailēm no nevalstisku dalībnieku vajāšanas tāpēc, ka viņa pieder “noteiktai sociālai grupai”, proti, viņa ir viena no sievietēm, kas cietušas no vardarbības ģimenē, kā arī viena no sievietēm, kuras var būt “goda aizstāvēšanas noziegumu” upuri. Viņa apgalvoja, ka Turcijas valsts nespēj viņu aizsargāt no šiem nevalstiskajiem dalībniekiem, un norādīja, ka izraidīšanas uz Turciju gadījumā viņa tiktu pakļauta “goda aizstāvēšanas noziegumam” vai piespiedu laulībai, un tādējādi tas izraisītu ECPAK 2. un 3. panta pārkāpumu.
- 26 Šī pieteikuma pamatojumam WS kā jaunu pierādījumu iesniedza Turcijas krimināllietu tiesas nolēmumu, ar kuru viņas bijušajam laulātajam ir piespriests brīvības atņemšanas sods uz pieciem mēnešiem, ņemot vērā pret WS vērstos draudus 2016. gada septembrī. Šis sods ir piespriests nosacīti un ir noteikts piecu gadu pārbaudes laiks, ievērojot iepriekšēju notiesājošu spriedumu neesamību, personu raksturojošās iezīmes un minētā soda akceptēšanu. Minētajam pieteikumam viņa ir pievienojusi rakstus no žurnāla *Deutsche Welle* 2021. gadā, kuros ir aprakstīti nežēlīgi sieviešu noslepkavošanas gadījumi Turcijā. Turklāt kā jaunu apstākli WS ir norādījusi to, ka 2021. gada martā Turcijas Republika ir izstājusies no Stambulas konvencijas.
- 27 Ar 2021. gada 5. maija lēmumu DAB atteicās atsākt starptautiskās aizsardzības piešķiršanas procedūru pēc WS vēlāka pieteikuma, jo viņa nebija norādījusi nevienu jaunu būtisku elementu, kas attiektos uz viņas personīgo situāciju vai izcelsmes valsti. DAB uzsvēra, ka Turcijas iestādes vairākkārt esot viņai palīdzējušas un esot darījušas zināmu, ka ir gatavas viņai palīdzēt ar visiem tiesiskajiem līdzekļiem.

- 28 Vispirms iesniedzējtiesa precizē, ka, pat ja vēlāks WS starptautiskās aizsardzības pieteikums tika noraidīts kā nepieņemams, tai tomēr ir vajadzīga materiālajās tiesību normās paredzēto starptautiskās aizsardzības piešķiršanas nosacījumu interpretācija, lai tā varētu noskaidrot, vai WS ir norādījusi jaunus elementus vai faktus, kas pamato šādas aizsardzības piešķiršanu.
- 29 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka Tiesa nekad nav izskatījusi šajā lietā izvirzītos jautājumus “par vardarbību pret sievietēm dzimuma dēļ, kas izpaužas kā vardarbība ģimenē un goda aizstāvēšanas nozieguma draudi, kā starptautiskās aizsardzības piešķiršanas iemeslu”. Šī tiesa vēlas noskaidrot, vai – lai konstatētu, ka no šādas vardarbības cietusi sieviete pieder noteiktai sociālai grupai, – pietiek ar tādu vajāšanas iemeslu Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē kā bioloģiskais vai sociālais dzimums un vai vajāšanas darbības, tostarp vardarbība ģimenē, var būt izšķirošas, lai konstatētu šīs grupas atpazīstamību sabiedrībā.
- 30 Šādā kontekstā iesniedzējtiesa vispirms jautā, vai šīs tiesību normas interpretācijas nolūkā, paturot prātā Direktīvas 2011/95 17. apsvērumu, jāņem vērā CEDAW un Stambulas konvencija, lai gan Bulgārijas Republika nav pievienojusies pēdējai minētajai konvencijai.
- 31 Šī tiesa norāda, ka Stambulas konvencijas 34.–40. pantā uzskaitītās darbības, proti, it īpaši fiziska vai seksuāla vardarbība, piespiedu laulība vai uzmākšanās, ir vardarbība pret sievietēm dzimuma dēļ; tās veidi izsmeltoši minēti Direktīvas 2011/95 30. apsvērumā un var tikt kvalificēti kā “vajāšanas darbības” šīs direktīvas 9. panta 2. punkta a) un f) apakšpunkta izpratnē.
- 32 Pēc tam iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kā jāinterpretē Direktīvas 2011/95 9. panta 3. punkts gadījumā, ja vajāšanas darbības dzimuma dēļ, kas izpaužas kā vardarbība ģimenē, ir veikuši nevalstiski dalībnieki šīs direktīvas 6. panta c) punkta izpratnē. Tā it īpaši jautā, vai 9. panta 3. punktā prasītā “saikne” nozīmē, ka nevalstiski dalībnieki atzīst, ka to veiktās vajāšanas darbības ir veiktas šo darbību upuru bioloģiskā vai sociālā dzimuma dēļ.
- 33 Visbeidzot, ja sievietes, kura cietusi no vardarbības ģimenē un pret kuru var tikt izdarīts goda aizstāvēšanas noziegums, piederība “noteiktai sociālai grupai” Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē netiktu pierādīta, iesniedzējtiesa uzsver, ka WS varētu tikt izraidīta uz viņas izcelsmes valsti tikai pēc tam, kad būtu pierādīts, ka šī izraidīšana viņai neradītu reālu risku ciest “būtisku kaitējumu” šīs direktīvas 2. panta f) punkta izpratnē. Šajā ziņā tā it īpaši jautā, vai “goda aizstāvēšanas nozieguma” draudi ir reāls būtiska kaitējuma risks, uz ko attiecas minētās direktīvas 15. panta a) punkts kopsakarā ar ECPAK 2. pantu vai šīs pašas direktīvas 15. panta b) punkts kopsakarā ar ECPAK 3. pantu.
- 34 Šādos apstākļos *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai saskaņā ar Direktīvas [2011/95] 17. apsvērumu definīcijas un jēdzieni, kas minēti [CEDAW] un [Stambulas konvencijā], ir piemērojami, lai ar dzimumu saistītu vardarbību pret sievietēm atzītu par iemeslu starptautiskās aizsardzības piešķiršanai saskaņā ar [Ženēvas konvenciju] un Direktīvu [2011/95], vai arī ar dzimumu saistītai vardarbībai pret sievietēm kā iemeslam starptautiskās aizsardzības piešķiršanai saskaņā ar Direktīvu [2011/95] ir autonoma nozīme, kas atšķiras no attiecīgās nozīmes minētajos starptautisko tiesību instrumentos?”

- 2) Vai tad, ja persona paziņo par vardarbību pret sievietēm dzimuma dēļ, lai konstatētu piederību noteiktai sociālai grupai kā vajāšanas iemeslu saskaņā ar Direktīvas [2011/95] 10. panta 1. punkta d) apakšpunktu, ir svarīgs tikai no vajāšanas cietušās personas bioloģiskais vai sociālais dzimums (vardarbība pret sievieti tikai tāpēc, ka viņa ir sieviete), vai konkrētie vajāšanas veidi/akti/darbības, kā norādīts Direktīvas [2011/95] neizsmeļošajā sarakstā 30. apsvērumā, var būt izšķiroši “grupas atpazīstamībai sabiedrībā”, proti, tās atšķirīgā pazīme, atkarībā no apstākļiem izcelsmes valstī, vai arī šie akti var attiekties tikai uz vajāšanas darbībām, kas minētas Direktīvas [2011/95] 9. panta 2. punkta a) un f) apakšpunktā?
- 3) Vai tad, ja aizsardzību lūdz persona, kura paziņo par vardarbību dzimuma dēļ, kas izpaužas kā vardarbība ģimenē, šīs personas bioloģiskais vai sociālais dzimums ir pietiekams iemesls, lai konstatētu piederību noteiktai sociālai grupai saskaņā ar Direktīvas [2011/95] 10. panta 1. punkta d) apakšpunktu, vai arī ir jākonstatē papildu atšķirīgā pazīme, gramatiski interpretējot šo noteikumu, saskaņā ar kuru šie nosacījumi ir jāievēro kumulatīvi un dzimuma aspekti – alternatīvi?
- 4) Vai tad, ja pieteicējs paziņo par vardarbību dzimuma dēļ, kas izpaužas kā vardarbība ģimenē, kuru veic vajāšanā iesaistīts nevalstisks dalībnieks Direktīvas [2011/95] 6. panta c) punkta izpratnē, cēloņsakarība Direktīvas [2011/95] 9. panta 3. punkta izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka pietiek, ja tiek konstatēta saikne starp [šīs direktīvas] 10. pantā minētajiem vajāšanas iemesliem un vajāšanas darbībām [9. panta] 1. punkta izpratnē, vai arī obligāti ir jākonstatē aizsardzības pret apgalvoto vajāšanu neesamība, un vai saikne pastāv gadījumos, kad vajāšanā iesaistīti nevalstiski dalībnieki atsevišķus vajāšanas/vardarbības aktus neatzīst par tādiem, kas būtu veikti dzimuma dēļ?
- 5) Vai reāli goda aizstāvēšanas nozieguma draudi iespējamās atgriešanās izcelsmes valstī gadījumā, ja ir izpildīti pārējie nosacījumi, var pamatot alternatīvās aizsardzības piešķiršanu saskaņā ar Direktīvas [2011/95] 15. panta a) punktu, skatot to kopā ar ECPAK 2. pantu [..], vai arī tas ir jāatzīst par “kaitējumu” saskaņā ar Direktīvas [2011/95] 15. panta b) punktu, skatot to kopā ar ECPAK 3. pantu, kā tas interpretēts Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā, visaptveroši novērtējot citu ar dzimumu saistītu vardarbības aktu risku, vai attiecīgi, lai piešķirtu šo aizsardzību, pietiek, ka pieteicējs subjektīvi nevēlas izmantot aizsardzību izcelsmes valstī?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo līdz trešo jautājumu

- 35 Ar pirmajiem trim jautājumiem, kas jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka atkarībā no apstākļiem izcelsmes valstī šīs valsts sievietes kopumā var tikt uzskatītas par tādām, kas pieder “noteiktai sociālai grupai”, kas ir “vajāšanas iemesls”, kurš var likt atzīt bēgļa statusu, vai arī attiecīgajām sievietēm, lai piederētu šādai grupai, ir jāpiemīt kopīgai papildu iezīmei.
- 36 Vispirms no Direktīvas 2011/95 4. un 12. apsvēruma izriet, ka Ženēvas konvencija veido pamatu bēgļu aizsardzības starptautiski tiesiskajam režīmam un ka šī direktīva tostarp ir pieņemta, lai visas dalībvalstis piemērotu vienotus kritērijus nolūkā identificēt personas, kurām patiesi ir

- nepieciešama starptautiskā aizsardzība (spriedums, 2020. gada 19. novembris, *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Militārais dienests un patvērums), C-238/19, EU:C:2020:945, 19. punkts).
- 37 Tāpēc Direktīvas 2011/95 normas ir jāinterpretē, ņemot vērā ne vien šīs direktīvas vispārējo struktūru un mērķi, bet arī saderīgi ar Ženēvas konvenciju un citiem atbilstošiem nolīgumiem, kas paredzēti LESD 78. panta 1. punktā. Kā izriet no minētās direktīvas 17. apsvēruma, pie šiem nolīgumiem ir pieskaitāmi arī tie, kas aizliedz diskrimināciju attieksmē pret personām, kuras ietilpst šīs pašas direktīvas piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 26. februāris, *Shepherd*, C-472/13, EU:C:2015:117, 23. punkts, un 2020. gada 19. novembris, *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Militārais dienests un patvērums), C-238/19, EU:C:2020:945, 20. punkts).
- 38 Šādā kontekstā dokumentiem, ko izdevis Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojs (*UNHCR*), ņemot vērā lomu, kāda *UNHCR* ir uzticēta ar Ženēvas konvenciju, piemīt īpaša nozīme (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 23. maijs, *Bilali*, C-720/17, EU:C:2019:448, 57. punkts, un 2023. gada 12. janvāris, *Migrācijas departamentas* (Uz politiskiem uzskatiem balstīti vajāšanas iemesli), C-280/21, EU:C:2023:13, 27. punkts).
- 39 Saskaņā ar Direktīvas 2011/95 2. panta d) punktu, kurā pārņemts Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta 2. apakšpunkts, “bēglis” ir trešās valsts valstspiederīgais, kas, pamatoti baidoties no vajāšanas rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ, atrodas ārpus valsts, kuras piederīgais šī persona ir, un nespēj vai šādu baļu dēļ nevēlas pieņemt šīs valsts aizsardzību. Šīs direktīvas 10. panta 1. punktā attiecībā uz katru no šiem pieciem vajāšanas iemesliem, kas var izraisīt bēgļa statusa atzīšanu, ir uzskaitīti elementi, kuri dalībvalstīm ir jāņem vērā.
- 40 It īpaši, runājot par iemeslu “piederība noteiktai sociālai grupai”, no 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta pirmās daļas izriet, ka grupa tiek uzskatīta par “noteiktu sociālu grupu”, ja ir izpildīti divi kumulatīvi nosacījumi. Pirmkārt, attiecīgās grupas dalībniekiem ir jāpiemīt vismaz vienai no trim šādām identifikācijas pazīmēm, proti, “kopīgai iedzimtai pazīmei”, “kopējai pagātnei, ko nevar mainīt”, vai arī “kopējai pazīmei vai pārliecībai, kas ir tik svarīga identitātei vai apziņai, ka personu nevajadzētu piespiest no tās atteikties”. Otrkārt, šai grupai attiecīgajā izcelsmes valstī ir jābūt “īpatnai identitātei”, “jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu”.
- 41 Turklāt minētā 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta otrajā daļā citastarp ir precizēts, ka “ar dzimumu saistītus aspektus, tostarp dzimuma identitāti, pienācīgi ņem vērā, lai noteiktu piederību [noteiktai] sociālai grupai vai identificētu šādas grupas pazīmes”. Šī tiesību norma ir jāaplūko saistībā ar Direktīvas 2011/95 30. apsvērumu, saskaņā ar kuru dzimuma identitāte var būt saistīta ar noteiktām tiesību tradīcijām vai ieražām, kuru dēļ, piemēram, tiek kropļoti dzimumorgāni, notiek piespiedu sterilizācija vai aborts.
- 42 Arī 30. punktā *UNHCR* Vadlinijās par starptautisko aizsardzību Nr. 1 saistībā ar vajāšanu dzimuma dēļ Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta 2. apakšpunkta ietvaros attiecībā uz jēdzienu “sociāla grupa”, kas paredzēts šajā konvencijā un definēts Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta d) apakšpunktā, ir precizēts, ka “dzimums atbilstoši var ietilpt sociālas grupas kategorijā, jo sievietes ir acīmredzams tādas sociālās grupas piemērs, ko nosaka iedzimtas un nemainīgas pazīmes, un pret viņām bieži vien ir atšķirīga attieksme nekā pret vīriešiem. [...] Viņu pazīmes viņas identificē arī kā grupu sabiedrībā, tādējādi tās pakļaujot atšķirīgai attieksmes formai un tiesību normām atkarībā no valsts”.

- 43 Uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ņemot vērā šos sākotnējos precizējumus.
- 44 Pirmām kārtām, ņemot vērā šīs tiesas paustās šaubas, vai *CEDAW* un Stambulas konvencijai ir nozīme Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta interpretācijā, jāprecizē, pirmkārt, ka, lai gan Savienība nav pirmās minētās konvencijas dalībniece, visas dalībvalstis to ir ratificējušas. Tādējādi *CEDAW* ir viens no atbilstīgajiem nolīgumiem, kuri paredzēti LESD 78. panta 1. punktā un kurus ievērojot ir jāinterpretē šī direktīva, it īpaši tās 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts.
- 45 Turklāt saskaņā ar minētās direktīvas 17. apsvērumu saistībā ar attieksmi pret personām, uz kurām attiecas šī direktīva, dalībvalstīm ir saistības atbilstīgi to pieņemtiem starptautisko tiesību instrumentiem, it īpaši tiem, kuros ir noteikts diskriminācijas aizliegums, tostarp no ECPAK. Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komiteja, kam uzdots uzraudzīt *CEDAW* piemērošanu, ir precizējusi, ka šī konvencija nostiprina un papildina starptautisko tiesību aktos paredzēto aizsardzības režīmu, kas piemērojams sievietēm un meitenēm, tostarp saistībā ar bēgļiem.
- 46 Otrkārt, runājot par Stambulas konvenciju, kas Savienībai ir saistoša kopš 2023. gada 1. oktobra, jāuzsver, ka šajā konvencijā ir paredzēti pienākumi, kuri ietilpst LESD 78. panta 2. punkta piemērošanas jomā, kas Savienības likumdevēju pilnvaro pieņemt tiesību aktus, kuri attiecas uz kopējo Eiropas patvēruma sistēmu, piemēram, Direktīvu 2011/95 (šajā nozīmē skat. atzinumu 1/19 (Stambulas konvencija), 2021. gada 6. oktobris, EU:C:2021:832, 294., 302. un 303. punkts). Tādējādi, ciktāl minētā konvencija ir saistīta ar patvērumu un neizraidīšanu, arī tā ir daļa no atbilstošajiem nolīgumiem, kas paredzēti LESD 78. panta 1. punktā.
- 47 Šādos apstākļos šīs direktīvas normas, it īpaši tās 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts ir jāinterpretē, ievērojot Stambulas konvenciju, kaut arī dažas dalībvalstis, tostarp Bulgārijas Republika, nav ratificējušas šo konvenciju.
- 48 Šajā ziņā jānorāda, pirmkārt, ka Stambulas konvencijas 60. panta 1. punktā ir noteikts, ka vardarbība pret sievietēm dzimuma dēļ ir jāatzīst par vajāšanas formu Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta 2. apakšpunkta izpratnē. Otrkārt, 60. panta 2. punktā ir noteikts, ka konvencijas dalībvalstis nodrošina, ka, interpretējot ikvienu Ženēvas konvencijā minēto pamatu, tiek ievērots dzimumu līdztiesības princips un ka tad, ja tiek konstatēts, ka pastāv bažas par vajāšanu viena vai vairāku pamatu dēļ, patvēruma pieteikuma iesniedzējam piešķir bēgļa statusu.
- 49 Otrām kārtām, runājot par pirmo nosacījumu “noteiktas sociālas grupas” identificēšanai, kas paredzēts Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta pirmajā daļā un atgādināts šī sprieduma 40. punktā, proti, ka ir jāpiemīt vismaz vienai no trim šajā tiesību normā paredzētajām identifikācijas pazīmēm, jānorāda, ka piederība sieviešu dzimumam ir iedzimta pazīme un tādējādi ar to pietiek, lai izpildītu šo nosacījumu.
- 50 Tas neizslēdz, ka sievietes, kurām piemīt kopīga papildu iezīme, piemēram, cita iedzimta pazīme vai kopīga pagātne, ko nevar mainīt, piemēram, īpaši ģimenes apstākļi, vai arī pazīme vai pārliecība, kura ir tik svarīga identitātei vai apziņai, ka šīs sievietes nedrīkst piespiest no tās atteikties, var piederēt arī “noteiktai sociālai grupai” Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē.
- 51 Ņemot vērā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvertu informāciju, it īpaši ir jānorāda – to, ka sievietes ir izvairījušās no piespiedu laulības vai precētas sievietes ir pametušas ģimenes dzīvesvietu, var uzskatīt par “kopīgu pagātnei, ko nevar mainīt” šīs tiesību normas izpratnē.

- 52 Trešām kārtām, attiecībā uz otro nosacījumu “noteiktas sociālas grupas” identificēšanai, kas attiecas uz grupas “īpatno identitāti” izcelsmes valstī, jākonstatē, ka sievietes apkārtējā sabiedrībā var tikt uztvertas dažādi un viņām šajā sabiedrībā var tikt atzīta īpatna identitāte it īpaši sociālo, morālo vai juridisko normu dēļ viņu izcelsmes valstī.
- 53 Šo otro identifikācijas nosacījumu izpilda arī sievietes, kam piemīt kopīga papildu pazīme, piemēram, viena no šī sprieduma 50. un 51. punktā minētajām, ja viņu izcelsmes valstī pastāvošo sociālo, morālo vai juridisko normu sekas ir tādas, ka šīs sievietes šīs kopīgās pazīmes dēļ apkārtējā sabiedrība uztver kā atšķirīgas.
- 54 Šādā kontekstā jāprecizē, ka attiecīgajai dalībvalstij ir jānosaka, kura apkārtējā sabiedrība ir būtiska, lai novērtētu šīs sociālās grupas esamību. Šī sabiedrība var sakrist ar visu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja izcelsmes trešo valsti vai būt šaurāka, piemēram, kādas teritorijas daļas sabiedrība vai šīs trešās valsts iedzīvotāji.
- 55 Ceturtām kārtām, tā kā iesniedzējtiesa vaicā Tiesai, vai tādas darbības kā Direktīvas 2011/95 30. apsvērumā paredzētās var tikt ņemtas vērā, lai noteiktu “sociālās grupas” īpatno identitāti šīs direktīvas 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē, jāprecizē, ka piederība noteiktai sociālai grupai ir jākonstatē neatkarīgi no vajāšanas darbībām minētās direktīvas 9. panta izpratnē, no kurām izcelsmes valstī var būt cietuši šīs grupas locekļi.
- 56 Tomēr jāsecina, ka diskriminācija vai vajāšana, no kuras cietušas personas, kam piemīt kopīga pazīme, var būt atbilstošs faktors, ja tad, lai pārbaudītu, vai ir izpildīts otrais sociālās grupas identifikācijas nosacījums, kas paredzēts Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta d) apakšpunktā, ir jānovērtē, vai attiecīgā grupa tiek uztverta kā atšķirīga, ņemot vērā attiecīgās izcelsmes valsts sociālās, morāles vai juridiskās normas. Šo interpretāciju apstiprina UNHCR Vadlīniju par starptautisko aizsardzību Nr. 2 14. punkts, kas attiecas uz “piederību noteiktai sociālai grupai”, Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta 2. apakšpunktā.
- 57 Tādējādi sievietes kopumā var tikt uzskatītas par piederīgām kādai “noteiktai sociālai grupai” Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē, ja ir pierādīts, ka to izcelsmes valstī viņas sava dzimuma dēļ ir pakļautas fiziskai vai psiholoģiskai vardarbībai, tostarp seksuālai vardarbībai un vardarbībai ģimenē.
- 58 Kā ģenerālvokāts norādījis secinājumā 79. punktā, sievietes, kas atsakās stāties piespiedu laulībā, ja šāda prakse var tikt uzskatīta par sociālo normu sabiedrībā, kurai viņas pieder, vai pārkāpj šādu normu, izbeidzot šādu laulību, var tikt uzskatītas par piederīgām kādai sociālajai grupai ar īpatnu identitāti viņu izcelsmes valstī, ja šādas rīcības dēļ tās tiek stigmatizētas un pakļautas apkārtējās sabiedrības nosodījumam, kas izraisa viņu sociālo izslēgšanu vai vardarbību.
- 59 Piektām kārtām, lai novērtētu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kas balstīts uz piederību noteiktai sociālai grupai, attiecīgajai dalībvalstij ir jāpārbauda, vai personai, kura atsaucas uz šo vajāšanas iemeslu, “ir pamatotas bailes” no vajāšanas savā izcelsmes valstī šīs piederības dēļ Direktīvas 2011/95 2. panta d) apakšpunkta izpratnē.
- 60 Šajā ziņā saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 3. punktu pieteikuma iesniedzēja bailu tikt vajātam pamatotības vērtējumam ir jābūt individuālam un tas ir jāveic katrā atsevišķā gadījumā rūpīgi un uzmanīgi, pamatojoties vienīgi uz faktu un apstākļu konkrētu vērtējumu atbilstoši noteikumiem, kas minēti ne vien 3. punktā, bet arī šī panta 4. punktā, lai noskaidrotu, vai konstatētie fakti un apstākļi rada tādus draudus, ka attiecīgā persona, ņemot vērā tās individuālo situāciju, var

pamatoti baidīties no faktiskas vajāšanas, ja viņai būtu jāatgriežas savā izcelsmes valstī (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 21. septembris, *Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* (Politiskie uzskati uzņēmējā dalībvalstī), C-151/22, EU:C:2023:688, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 61 Šajā nolūkā, kā norādīts *UNHCR* Vadlīniju par starptautisko aizsardzību Nr. 1 36. punkta x) apakšpunktā, lai izskatītu sieviešu iesniegtos bēgļa statusa piešķiršanas pieteikumus, jāiegūst atbilstoša informācija par izcelsmes valsti, piemēram, sieviešu situāciju likuma priekšā, viņu politiskajām, ekonomiskajām un sociālajām tiesībām, kultūras un sociālajām ieražām valstī un sekām to neievērošanas gadījumā, kaitnieciskas tradicionālās prakses biežumu, vardarbības pret sievietēm ietekmi un formām, par kādām ziņots, viņām nodrošināto aizsardzību, šādas vardarbības autoriem piemērotajām sankcijām, kā arī riskiem, kādiem sieviete ir pakļauta, atgriežoties savā izcelsmes valstī pēc šāda pieteikuma iesniegšanas.
- 62 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos iemeslus, uz trim pirmajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka atkarībā no izcelsmes valstī dominējošiem apstākļiem par piederīgām “noteiktai sociālai grupai”, kas ir “vajāšanas iemesls”, kurš var izraisīt bēgļa statusa atzīšanu, var uzskatīt gan visas sievietes no šīs valsts kopumā, gan mazākas tādu sieviešu grupas, kam piemīt kopīga papildu pazīme.

Par ceturto jautājumu

- 63 Uzdodot ceturto jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2011/95 9. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja pieteikuma iesniedzējs apgalvo, ka baidās no nevalstisku dalībnieku īstenotas vajāšanas savā izcelsmes valstī, tas katrā ziņā prasa pierādīt saikni starp vajāšanas darbībām un vismaz vienu no šīs direktīvas 10. panta 1. punktā minētajiem vajāšanas iemesliem.
- 64 Vispirms jāprecizē, ka saskaņā ar Direktīvas 2011/95 6. panta c) punktu, lai nevalstisku dalībnieku varētu kvalificēt kā “vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieku”, jāpierāda, ka šīs direktīvas 7. pantā paredzētie aizsardzības dalībnieki, tostarp valsts, nevar vai nevēlas nodrošināt aizsardzību pret šīm darbībām. Kā ģenerālvokāts uzsvēris secinājumu 87. punktā, no 7. panta 1. punkta izriet, ka aizsardzības dalībniekiem ir jābūt ne vien spējai, bet arī vēlmei aizsargāt attiecīgo pieteikuma iesniedzēju pret šo vajāšanu vai būtisko kaitējumu, kam tas ir pakļauts.
- 65 Šai aizsardzībai saskaņā ar minētā 7. panta 2. punktu ir jābūt efektīvai un neierobežotai laikā. Tā tas parasti ir gadījumā, ja tā paša 7. panta 1. punktā paredzētie aizsardzības dalībnieki veic saprātīgus pasākumus, lai novērstu minēto vajāšanu vai būtisko kaitējumu, it īpaši, ja to rīcībā ir efektīva tiesību sistēma, kurai starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam ir piekļuve un kura ļauj atklāt šādas darbības un saukt pie atbildības un sodīt par tām.
- 66 Saskaņā ar Direktīvas 2011/95 9. panta 3. punktu kopsakarā ar tās 6. panta c) punktu un 7. panta 1. punktu un ņemot vērā minētās direktīvas 29. apsvērumu, bēgļa statusa atzīšana nozīmē, ka ir jāpierāda saikne vai nu starp šīs pašas direktīvas 10. panta 1. punktā minētajiem vajāšanas iemesliem un vajāšanas darbībām tās 9. panta 1. un 2. punkta izpratnē, vai arī starp šiem vajāšanas iemesliem un to, ka “aizsardzības dalībnieki” nenodrošina aizsardzību pret šādām vajāšanas darbībām, ko veic “nevalstiski dalībnieki”.

- 67 Tādējādi, ja nevalstisks dalībnieks ir veicis vajāšanas darbību, Direktīvas 2011/95 9. panta 3. punktā noteiktais nosacījums ir izpildīts, ja šī darbība ir balstīta uz vienu no šīs direktīvas 10. panta 1. punktā minētajiem vajāšanas iemesliem, pat ja aizsardzības neesamība nav balstīta uz šiem iemesliem. Šis nosacījums ir jāuzskata par izpildītu, ja aizsardzības neesamība ir balstīta uz vienu no pēdējā minētajā tiesību normā paredzētajiem vajāšanas iemesliem, pat ja nevalstiska dalībnieka veiktā vajāšanas darbība nav balstīta uz šiem iemesliem.
- 68 Šī interpretācija atbilst Direktīvas 2011/95 mērķiem, kas minēti tās 10. un 12. apsvērumā un vērsti uz to, lai nodrošinātu augstu bēgļu aizsardzības līmeni un identificētu visas personas, kurām reāli ir vajadzīga starptautiskā aizsardzība.
- 69 Šādu interpretāciju apstiprina arī *UNHCR* Vadliniju par starptautisko aizsardzību Nr. 1 21. punkts, saskaņā ar kuru, “ja pastāv vajāšanas risks no nevalstiska dalībnieka puses (piemēram, vīra, partnera vai cita nevalstiska dalībnieka) tādu iemeslu dēļ, kas saistīti ar vienu no [Ženēvas konvencijā] paredzētajiem iemesliem, cēloņsakarība ir pierādīta neatkarīgi no tā, vai valsts aizsardzības neesamība ir vai nav saistīta ar [Ženēvas konvenciju]. Turklāt, ja risks tikt vajātam(-ai) no nevalstiska dalībnieka puses nav saistīts ar [Ženēvas konvencijā] paredzētu iemeslu, bet ja valsts nespēja vai nevēlēšanās piedāvāt aizsardzību ir balstīta uz vienu no [Ženēvas konvencijā] paredzētajiem iemesliem, cēloņsakarība arī ir pierādīta”.
- 70 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2011/95 9. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja pieteikuma iesniedzējs apgalvo, ka baidās no nevalstisku dalībnieku īstenotas vajāšanas savā izcelsmes valstī, nav jāpierāda saikne starp vienu no šīs direktīvas 10. panta 1. punktā minētajiem vajāšanas iemesliem un šādām vajāšanas darbībām, ja šādu saikni var pierādīt starp vienu no šiem vajāšanas iemesliem un minētās direktīvas 7. panta 1. punktā paredzēto aizsardzības dalībnieku nodrošinātas aizsardzības pret šīm darbībām neesamību.

Par piekto jautājumu

- 71 Ar piekto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2011/95 15. panta a) un b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka “būtiska kaitējuma” jēdziens attiecas uz pieteikuma iesniedzējam pastāvošiem reāliem draudiem tikt nogalinātam vai ciest no vardarbības, ko tā ģimenes vai kopienas loceklis īstenotu tādēļ, ka, iespējams, ir pārkāptas kultūras, reliģijas vai tradicionālās normas, un tādā veidā šis jēdziens var izraisīt alternatīvās aizsardzības statusa atzīšanu šīs direktīvas 2. panta g) punkta izpratnē.
- 72 Vispirms jākonstatē, ka šis jautājums ir nozīmīgs pamatlietas atrisināšanai tikai gadījumā, ja iesniedzējtiesa secinātu, ka WS neatbilst bēgļa statusa piešķiršanas nosacījumiem. Tā kā saskaņā ar Direktīvas 2011/95 13. pantu dalībvalstīm šis statuss ir jāatzīst pieteikuma iesniedzējam, kas atbilst šīs direktīvas nosacījumiem, un tām šajā ziņā nav rīcības brīvības (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 24. jūnijs, T., C-373/13, EU:C:2015:413, 63. punkts, kā arī 2019. gada 14. maijs, M u.c. (Bēgļa statusa atsaukšana), C-391/16, C-77/17 un C-78/17, EU:C:2019:403, 89. punkts), šajā gadījumā vēl ir jāpārbauda, vai WS ir jāpiešķir alternatīvās aizsardzības statuss.
- 73 Direktīvas 2011/95 2. panta f) punktā ir noteikts, ka alternatīvo aizsardzību ir tiesīgs saņemt ikviens trešās valsts valstspiederīgais, ko nevar kvalificēt kā bēgli, bet attiecībā uz kuru ir pietiekams pamatojums uzskatīt, ka attiecīgajai personai, ja tā tiktu atgriezta savā izcelsmes valstī, draudētu reāls risks ciest būtisku kaitējumu, kas definēts šīs direktīvas 15. pantā, un tā nevar vai šāda riska dēļ nevēlas pieņemt šis valsts aizsardzību.

- 74 Direktīvas 2011/95 15. panta a) un b) punktā kopsakarā ar tās 34. apsvērumu kā “būtisks kaitējums” ir kvalificēts “nāves sods vai tā izpilde” un “pieteikuma iesniedzēja spīdzināšana vai necilvēcīga pazemojoša izturēšanās pret viņu, vai necilvēcīga vai pazemojoša sodīšana izcelsmes valstī”.
- 75 Šī 15. panta a) punktā ir atsauce uz kaitējumu, kas izraisa upura nāvi, savukārt minētā 15. panta b) punktā ir atsauce uz spīdzināšanu neatkarīgi no tā, vai šīs darbības izraisa nāvi. Turpretim šajās tiesību normās nav veikta nošķiršana atkarībā no tā, vai kaitējumu ir nodarījusi valsts iestāde vai nevalstisks dalībnieks.
- 76 Turklāt, ņemot vērā Direktīvas 2011/95 15. panta a) punkta mērķi nodrošināt aizsardzību personām, kuru tiesības uz dzīvību būtu apdraudētas, ja tās atgrieztos izcelsmes valstī, tajā ietvertais jēdziens “izpilde” nevar tikt interpretēts kā tāds, kas izslēdz dzīvības apdraudējumu tikai tāpēc, ka to izdara nevalstiski dalībnieki. Tādējādi, ja sievietei pastāv reāls risks, ka viņas ģimenes vai kopienas loceklis to var nogalināt tāpēc, ka viņa, iespējams, ir pārkāpusi kultūras, reliģijas vai tradicionālās normas, šāds būtisks kaitējums ir jākvalificē kā “izpilde” šīs tiesību normas izpratnē.
- 77 Turpretim, ja vardarbības, kam sieviete var tikt pakļauta tāpēc, ka, iespējams, ir pārkāpusi kultūras, reliģijas vai tradicionālās normas, iespējamās sekas nav viņas nāve, šī vardarbība jākvalificē kā spīdzināšana vai necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās pret viņu, vai necilvēcīga vai pazemojoša sodīšana Direktīvas 2011/95 15. panta b) punkta izpratnē.
- 78 Turklāt, runājot par alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanu Direktīvas 2011/95 2. panta g) punkta izpratnē, tās 18. pantā dalībvalstīm ir noteikts, ka pēc alternatīvās aizsardzības pieteikuma novērtēšanas saskaņā ar šīs direktīvas II nodaļas noteikumiem, tās šo statusu atzīst trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kas atbilst minētās direktīvas V nodaļā paredzētajiem nosacījumiem.
- 79 Tā kā II nodaļā ietvertie noteikumi, kas piemērojami alternatīvās aizsardzības pieteikuma novērtēšanai, ir tie paši, kuri regulē bēgļa statusa atzīšanas pieteikuma novērtēšanu, jāatsaucas uz šo normu interpretāciju, kas veikta šī sprieduma 60. un 61. punktā.
- 80 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos iemeslus, uz piekto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2011/95 15. panta a) un b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka “būtiska kaitējuma” jēdziens attiecas uz pieteikuma iesniedzējam pastāvošiem reāliem draudiem tikt nogalinātam vai ciest no vardarbības, ko tā ģimenes vai kopienas loceklis īstenotu tādēļ, ka, iespējams, ir pārkāptas kultūras, reliģijas vai tradicionālās normas, un tādā veidā šis jēdziens var būt pamatā alternatīvās aizsardzības statusa atzīšanai šīs direktīvas 2. panta g) punkta izpratnē.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 81 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

atkarībā no izcelsmes valstī dominējošiem apstākļiem par piederīgām “noteiktai sociālai grupai”, kas ir “vajāšanas iemesls”, kurš var izraisīt bēgļa statusa atzīšanu, var uzskatīt gan visas sievietes no šīs valsts kopumā, gan mazākas tādu sieviešu grupas, kam piemīt kopīga papildu pazīme.

- 2) Direktīvas 2011/95 9. panta 3. punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tad, ja pieteikuma iesniedzējs apgalvo, ka baidās no nevalstisku dalībnieku īstenotas vajāšanas savā izcelsmes valstī, nav jāpierāda saikne starp vienu no šīs direktīvas 10. panta 1. punktā minētajiem vajāšanas iemesliem un šādām vajāšanas darbībām, ja šādu saikni var pierādīt starp vienu no šiem vajāšanas iemesliem un minētās direktīvas 7. panta 1. punktā paredzēto aizsardzības dalībnieku nodrošinātas aizsardzības pret šīm darbībām neesamību.

- 3) Direktīvas 2011/95 15. panta a) un b) punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

“būtiska kaitējuma” jēdziens attiecas uz pieteikuma iesniedzējam pastāvošiem reāliem draudiem tikt nogalinātam vai ciest no vardarbības, ko tā ģimenes vai kopienas loceklis īstenotu tādēļ, ka, iespējams, ir pārkāptas kultūras, reliģijas vai tradicionālās normas, un tādā veidā šis jēdziens var būt pamatā alternatīvās aizsardzības statusa atzīšanai šīs direktīvas 2. panta g) punkta izpratnē.

[Paraksti]